گزارش یک

دالان مطبوعات در هزارتوی شهر

کسب‌وکار آقای مجله‌باز

مهسا جزینی

این همه مجله و روزنامه قدیمی از کجا می‌آید؟ یک انبار، دو انبار، سه انبار هم کم می‌آید. دسته‌دسته، تک‌تک، مجلدشده، گاهی از یک شماره ۴۰، ۵۰ جلد بلکه هم بیشتر. همین‌طور روی هم چیده و گاهی هم روی هم هوار شده‌اند تا رسیده‌اند به سقف. یک دالان مجله و روزنامه، اینجا یکی از انبارهای حسین تقوی است؛ همان کسی که بعضی‌ها به او لقب آقای مجله‌باز داده‌اند. مجلات و روزنامه‌ها را جمع‌آوری می‌کند و به مراکز فرهنگی، پژوهشی یا افراد می‌فروشد.

از شیر مرغ تا جان آدمیزاد که می‌گویند یعنی همین؛ اگر کسی دنبال اطلاعاتی از اوضاع سیاسی ایران باشد و کیهان و اطلاعات کفایت نکند، در انبارهای آقای مجله‌باز دوره‌های کامل روزنامه‌های متعلق به حزب توده، امت و میزان و عصر آزادگان را می‌توان پیدا کرد. حتی مجله‌های متعلق به ارگان‌هایی مثل سپاه، کمیته، ارتش و... مثل پاسدار اسلام یا پیام انقلاب. از مجله‌های روشنفکری قبل از انقلاب مانند اندیشه و هنر یا «یادگار» عباس اقبال آشتیانی سال ۱۳۲۷ یا مجله موسیقی که «مین باشیان» از سال ۱۳۱۸ منتشر می‌کرده و حتی مجله هنر مردم تا مجله‌های معمول پیش از انقلاب مثل فردوسی، سپید سیاه و توفیق، در انبار آقای تقوی یافت می‌شوند.

بین مجلات گاه چیزهای جالبی هم پیدا می‌شود؛ مثل گزارش سالانه دولت در سال ۱۳۳۷، مجله اخبار وزارت صنایع و معادن سال ۱۳۳۹ یا دوره مجلات تخصصی بانک مرکزی یا بانک ملی. یکی از ویژگی‌های انبار آقای مجله‌باز، وجود مجلات سازمانی یا داخلی ادارات یا حتی نشریه‌های تخصصی دانشکده‌هاست؛ مثل مجله تحقیقات بازرگانی مدرسه عالی بازرگانی یا تحقیقات روزنامه‌نگاری. همین‌طور مجله معارف اسلامی سازمان حج و اوقاف دوره پهلوی که دوره کامل آن وجود دارد. شاید کسی کمتر خاطرش باشد که پیش از انقلاب مجله‌ای با موضوع «اسب» منتشر می‌شده یا مجله زبان‌شناسی. روزنامه‌های شهرستان‌ها را هم کمابیش می‌توان پیدا کرد، مثل پارس و آبنوس شیراز یا تمدن مشهد.

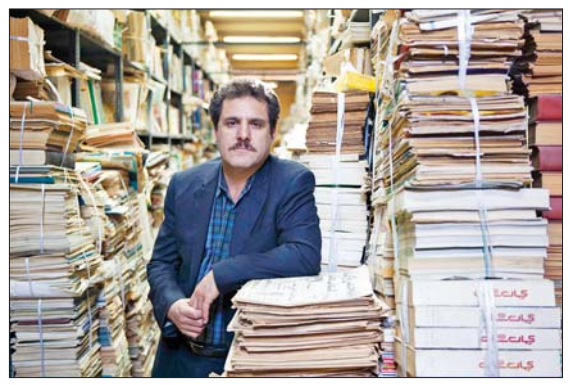

با ردشدن از دالان مجلات، به نشریات فارسی‌زبان چاپ هندوستان، افغانستان یا پاکستان هم می‌توان برخورد؛ مثل اقبال که به دو زبان فارسی و انگلیسی سال ۱۹۵۶ در پاکستان منتشر می‌شده است. اما آقای مجله‌باز فقط مجله جمع نمی‌کند. خیلی از این مجله‌ها را هم خوانده است: «گاهی وقت‌ها دنبال چیزی می‌گردم. یکهو می‌بینم هوا تاریک شده است. اینقدر سرگرم خواندن مطالب می‌شوم که متوجه گذر زمان نمی‌شوم. اینها تاریخ زنده‌اند و غور در آنها بسیار شیرین.» تقوی می‌گوید همه کتابخانه‌های ایران هم که جمع شوند، به اندازه نصف این انبار مجله قدیمی ندارند.

در دهه ۶۰ بود که پایش به پاتوق قدرت‌الله آذری، پیرمرد خوش‌سرزبان پاساژ کتاب صفوی که شاگرد ایرج افشار بود، باز شد. کار آذری از دهه ۴۰ همین بوده؛ جمع‌کردن مجلات قدیمی با پیشنهاد ایرج افشار. سال‌ها بعد مرد سالخورده فوت می‌کند و پسر وارث پدر می‌شود اما علاقه‌ای به این کار ندارد. تقوی با پسر شریک می‌شود. مغازه روبه‌رویی را اجاره می‌کند و بعدها، همان مغازه آذری را که پسر به دیگری فروخته، می‌خرد. چه اصراری به خریدن آن بود؟ «اینجا از قدیم پاتوق اهل فرهنگ بود. دوست داشتم چراغش روشن بماند.»

گویا آدم‌های مجله‌باز در این شهر کم نبودند؛ ابوالحسن باستانی هم بوده که تقوی مجموعه کامل آثار او را هم می‌خرد. خودش می‌گوید که ۶۰درصد موجودی مجلاتش، همان گنجینه جمع‌آوری‌شده باستانی است که کارمند بانک رهنی بوده و تمکن مالی داشته و طی سال‌ها کم‌کم مجموعه‌هایش را کامل کرده است. باستانی گویا می‌دانسته روزگاری این گنجینه‌ها به کار می‌آید: «همه را جمع می‌کرده. دستش درد نکند اینقدر این مرد عاشق بود که می‌رفته از هر شماره، گاهی تا صدجلدمی‌خریده.»

تقوی بعدا با مهدی فیروزان، ناشر، داماد خانواده صدر و رییس فعلی شهر کتاب آشنا می‌شود. آشنایی‌شان به همکاری می‌کشد و کار گسترش پیدا می‌کند. حالا انبارها هم متعلق به موسسه شهر کتاب است و اگر چیزی فروخته شود، فاکتورها به نام شهر کتاب می‌خورد. برای همین، موزه کوچکی هم از مجلات قدیمی در گوشه‌ای از شهر کتاب مرکزی برای استفاده و تورق مراجعه‌کنندگان درست شده است؛ موزه‌هایی شامل تک‌شماره‌هایی از مطبوعات دوره قاجار تاکنون.

حسین تقوی اما آمار مشخصی از مجله‌ها و روزنامه‌های قدیمی انبارشده ندارد. مجله‌ها حتی جای مشخصی هم ندارند. هیچ کلاسه‌بندی‌ای وجود ندارد. مشخص نیست که از یک نشریه چه شماره‌هایی و چه تعداد در دسترس است. اصلا کجای این انبارمی‌شود پیدایشان کرد؟ ۵۰جلد از یک شماره مجله آدینه ورودی انبار چیده شده اما با جلورفتن در دالان کتاب‌ها، چشم به تک‌شماره‌هایی دیگر از این مجله هم می‌افتد که این طرف و آن طرف افتاده است. انبار هیچ سامانی ندارد؛ به ویژه اینکه خطر آتش‌سوزی هم هر لحظه این گنجینه‌ها را تهدید می‌کند؛ تجربه‌ای که یک‌بار هم رخ داد؛ ورودی انبار آتش گرفت و تعدادی مجله سوخت. تقوی می‌گوید کاش یک فرد یا نهاد فرهنگی یا خیر پیدا می‌شد و مکان مناسبی مثل یک سوله در اختیارش می‌گذاشت تا می‌توانست از آنها آماربرداری کند، طبقه‌بندی‌شان کند و شرایط فیزیکی نگهداری‌شان را فراهم آورد.

خودش می‌گوید ۱۰هزار عنوان مجله دارد که سه‌هزارعنوانش دوره‌های کامل است. ۲۰۰ عنوان هم روزنامه قاجاری که برخی کامل و برخی هم‌تک شماره‌اند. به جز اینها، سند و عقدنامه قجری و کتاب هم هست. اگر از مجلاتی فقط یک دوره موجود باشد، فروخته نمی‌شود. تقوی آنها را اسکن می‌کند یا نگه می‌دارد. می‌ماند تا به یک مرکز فرهنگی یا کتابخانه‌ای هدیه می‌شود. تقوی خاطرات جالبی هم دارد مثل دوره‌های زیادی مجله که به روزنامه زن فروخته بود اما بعد از توقیف و تعطیلی این روزنامه، معلوم نشد چه برسر آنها آمد. بعدتر دیده بود که در بازار، آنها را برای فروش گذاشته‌اند.

مجله‌ها از کجا می‌آیند و به کجا می‌روند یا قیمت‌ها چگونه تعیین می‌شود؟ یک نفر در حال اسباب کشی است و برای نگهداری مجلاتش جا ندارد. گاهی افراد مهاجرت می‌کنند یا گاهی یک آدم خوش‌ذوق که مجلات را جمع‌آوری می‌کرده، فوت می‌کند و وارثان می‌خواهند آنها را بفروشند. مثلا کسی که در مجله «سخن» کار می‌کرده و مجلدات زیادی از آن را جمع‌آوردی کرده بوده و تقوی بعدا همه را یک جا از پسرش می‌خرد: « یک وانت دنیای سخن خریدم، از هر شماره ۵۰ جلد». قیمت‌ها اما طبق آنچه تقوی می‌گوید، توافقی است؛ بر اساس تعداد شماره، مجلدات صحافی‌شده یا اهمیت مجلدات. مشتری‌ها هم از همه جا هستند؛ از دانشگاه‌ها گرفته تا کتابخانه‌های مهم کشور.

مراکز ایران‌شناسی خیلی از کشورها دنبال کامل کردن آرشیو خود هستند. «شاید باورتان نشود اما ما از ژاپن هم مشتری داریم که سالنامه دنیا را از سال ۲۴ تا ۵۴ به آنها فروختیم. یک دوره کامل روزنامه آیندگان را هم به دانشگاه واشنگتن فروختیم. از آلمان، فرانسه و انگلیس هم مشتری داشتیم.» تقوی می‌گوید: «به خارجی‌ها چیزهایی که کمیاب هستند مثلا یک دوره‌اند را نمی‌فروشیم.» سود این شغل باید خوب باشد. اما تقوی معتقد است خواب انبار زیاد است و جمع‌آوری مجلات سودی برای او ندارد. او خودش را «گنجینه‌دان» می‌داند که علاقه پایش را به این شغل باز کرده و بعد از این است که به سود مالی فکر می‌کند: «اگرسود کار خوب بود، خانه و ماشین و انبار شخصی داشتم که ندارم.»

۶۰ درصد

ابوالحسن باستانی هم بوده که تقوی مجموعه کامل آثار او را هم می‌خرد. خودش می‌گوید که ۶۰درصد موجودی مجلاتش، همان گنجینه جمع‌آوری‌شده باستانی است

عکس‌ها: امیر جدیدی، شرق

انبار هیچ سامانی ندارد؛ به ویژه اینکه خطر آتش‌سوزی هم هر لحظه این گنجینه‌ها را تهدید می‌کند

«شاید باورتان نشود اما ما از ژاپن هم مشتری داریم که سالنامه دنیا را از سال ۲۴ تا ۵۴ به آنها فروختیم. یک دوره کامل روزنامه آیندگان را هم به دانشگاه واشنگتن فروختیم. از آلمان، فرانسه و انگلیس هم مشتری داشتیم.»
تقوی می‌گوید: «به خارجی‌ها چیزهایی که کمیاب هستند مثلا یک دوره‌اند را نمی‌فروشیم.»

۱۰۰۰۰ عنوان مجله

تقوی می‌گوید ۱۰هزار عنوان مجله دارد که سه‌هزارعنوانش دوره‌های کامل است. ۲۰۰ عنوان هم روزنامه قاجاری که برخی کامل و برخی هم‌تک شماره‌اند

قیمت‌ها توافقی است؛ بر اساس تعداد شماره، مجلدات صحافی‌شده یا اهمیت مجلدات

گزارشگر «شرق» در همه جای ایران باشید

سوژه‌ها و گزارش‌های خود را برای ما به ایمیل sharghline@sharghdaily.ir بفرستید یا به شماره ۳۰۰۰۴۶۹۹ پیامک بزنید یا با ۸۸۶۴۰۲۶۰ تماس بگیرید. «شرق» با کمک شما خواندنی‌تر می‌شود.

گزارش دو

از خیره‌شدن به ماه تا تماشای مادری که سیاراتش را بلعید

پرواز به آسمان از دل کویر

علی گنجی

فاصله‌اش از ما زیاد است؛ زیادتر از هر فاصله‌ای که بتوان تصورش کرد. شاید مثل «تک‌شاخ» باید ۲۰هزارسال را با سرعت نور طی کرد تا به مقصد رسید. اما اکنون در برابر چشمان است. پاها روی زمین سرد و تاریک کویر و چشم‌ها محو تماشای آسمان. مهم نیست دمای هوا چند درجه زیر صفر است. قبل از سفر، ترس از مار و عقرب تا مرز پشیمانی و ابطال سفر می‌رود اما اکنون یا سر به آسمان است و مشغول تماشای صور فلکی مثل «دلفین» یا با تلسکوپ و دوربین دوچشمی ستاره‌ای تعقیب می‌شود.

همه‌جا تاریک است؛ حتی نور کمِ چراغ‌قوه آلودگی نوری ایجاد و کار رصد را خراب می‌کند. تنها نوری که دیده می‌شود، چراغ‌های بی‌شمار کوچکی است که سرتاسر آسمان را فراگرفته. سایه‌های تاریک دیگر اعضای گروه رصد گاهی به چشم می‌خورد که ثابت و بدون صدا، عظمت مقابل چشمانشان را تخمین می‌زنند.

رصد آسمان و ستاره‌ها و اجرامش از ابتدای پیدایش بشریت تاکنون با او همراه بوده است. با چشم‌دوختن به آسمان، تقویم و گردش روزها را به دست آورده یا مسیر راه را در اقیانوس پیدا کرده است. گاهی اوقات نیز وسیله‌ای برای طالع‌بینی و جادو به‌کار رفته است؛ صورت فلکی شکارچی نشانی بوده است برای سرما و صورت فلکی دیگر نشانه زمان مناسب برای کشت محصول. رصد در ایران با نام‌هایی چون فضل‌بن نوبخت‌اهوازی و محمدبن‌موسی خوارزمی در سال ۲۱۲ هجری تا غیاث‌الدین‌جمشید کاشانی در سده نهم هجری گره خورده است. اکنون نیز در ایران، در کنار متخصصان و دانشجویان رشته‌های مربوط به نجوم و اختر فیزیک، علاقه‌مندان بسیاری رصد و دیدن آسمان را مهم‌ترین و لذت‌بخش‌ترین تفریحشان قرار داده‌اند و با دوربین و تلسکوپ به دور از شهر می‌روند.

«مهم‌ترین وسیله‌ای که برای رصدکردن لازم است و متاسفانه جزو وسایل اولیه به‌حساب نمی‌آورند یک جفت چشم سالم است.» این را علیرضا می‌گوید که از علاقه‌مندان به نجوم است و آن را به‌طور حرفه‌ای دنبال می‌کند: «تمام صور فلکی، تقریبا تمام سیارات منظومه شمسی به شرط آنکه آدرسشان را بدانیم، بعضی کهکشان‌ها مثل آندرومدا که اکنون در زمستان، ساعت هشت شب قابل رویت است و چندین مورد دیگر را می‌توان با چشم غیرمسلح مشاهده کرد. متاسفانه عده‌ای فکر می‌کنند برای شروع نجوم حتما وسیله‌ای لازم است. اما برای شروع و برای حداقل سال اول، یک جفت چشم، البته برای بعضی عینک و یک نقشه آسمان کافی است.» مورد بعدی که از ملزومات رصد است، هوای تمیز و بدون آلودگی و دودوغبار است. ابر و مه نباید باشد و آلودگی نوری وجود نداشته باشد. در نزدیکی شهرها که نور شهر در ذرات آسمان وجود دارد، قدر آسمان پایین می‌آید؛ به این معنا که توانایی دیدن بعضی ستاره‌ها از دست می‌رود. کافی است کمی از شهر دور شد، مثلا در تهران به هر سمتی رفت، شهریار و کرج و دماوند، تا آسمان برای رصد مناسب باشد. بعد از این شرایط، باید نقشه آسمان را همراه داشت و به نقشه‌خوانی مسلط بود و دانست که چه جرمی را کجا می‌توان یافت. بعد از مهیابودن این شرایط است که مهم‌ترین وسایل، دوربین دوچشمی و تلسکوپ به‌شمار می‌روند.

دوربین دوچشمی که از وسایل مهم رصد است، دارای دو مشخصه است. دوربین ۲۰در۸۰ اولین عدد بزرگنمایی ابزار و دومین عدد قطر عدسی شیئی است. دوربین دوچشمی برای شکار و طبیعت گردی نیز به‌کار می‌رود که دارای دهنه ۳۰ یا ۴۰ است اما دوربین دوچشمی مناسب برای رصد به دهانه بزرگ‌تر از ۶۰ نیاز دارد. دوربین دو چشمی برای رصد دقیق یک شیء نوری مثل خوشه پروین یا بررسی دقیق‌تر یک کهکشان به‌کار می‌رود. قیمت این دوربین‌ها با توجه به اندازه و شرکت تولیدکننده، از ۴۰۰هزار تا یک و نیم‌میلیون‌تومان است. برندهای مطرح در ایران هم آسمان شب و سلسترون است. پایه مناسب برای دوربین و وزن آن، از دیگر نکات لازم توجه در خرید لوازم رصد است.

تلسکوپ وسیله‌ای است که بعد از دوربین دوچشمی و برای رصد دقیق‌تر و حرفه‌ای‌تر مورد نیاز است. تلسکوپ‌های ارزان‌قیمت در حد صدهزارتومان در بازار وجود دارند اما برای رصد کاربردی ندارند زیرا دهانه آنها از چهار و شش‌اینچ کوچک‌تر است و حتی برای رصد ماه نیز به زحمت کاربرد دارد. تلسکوپ در انواعی چون انعکاسی و شکستی (با کاربرد عدسی یا آینه در ساخت) موجود است که قیمت آنها از دو تا سه‌میلیون شروع می‌شود و گاه به چند ۱۰میلیون‌تومان می‌رسد.

کار با تلسکوپ بسیار سخت‌تر از کار با دوربین دوچشمی است. یک فرد آماتور باید حدود یک‌سال‌ونیم با چشم غیرمسلح و دوربین دوچشمی آسمان را رصد کند و آن را خوب بشناسد تا بتواند با تلسکوپ کار کند. خیلی از علاقه‌مندان به نجوم، در اوایل مطالعات و کارشان دست به خرید تلسکوپ می‌زنند که به دلیل ناتوانی در نصب و پیداکردن یک جرم آسمانی، از نجوم زده می‌شوند. با تلسکوپ می‌توان سیارات منظومه شمسی و دیگر سیارات و همچنین سحابی‌ها را مشاهده کرد. ابتدا باید از رصد اجرام ساده‌تر شروع کرد و پله‌پله به مشکل‌ترین و پیچیده‌ترین رصدها رسید. نقشه‌های جدید موجود در سایت‌هایی مثل heavens/above که نقشه آسمان را در لحظه و ساعت خاص به منجم می‌دهند، به رصد کمک شایانی می‌کند.

عامل مزاحمی برای رصد دقیق‌تر وجود دارد که همان جو زمین است. جو زمین اجازه تصویربرداری شفاف از بعضی اجرام و پدیده‌ها را نمی‌دهد. این اجرام و پدیده‌ها را تلسکوپ‌های بیرون از جو می‌توانند رصد کنند که یکی از بهترین و معروف‌ترین آنها هابل است. بعد از تلسکوپ‌های بیرون از جو، می‌توان به تلسکوپ‌های بزرگی که در رصدخانه‌ها وجود دارند، اشاره کرد که دقیق‌ترین وسیله رصد امروزی هستند

اکتشاف زندگی و پدیده‌های جدید عامل محرک بسیاری منجمان برای خیره‌شدن به آسمان است. مهرداد که در دانشگاه شفیلد انگلستان اختر فیزیک می‌خواند، در این‌باره به «شرق» می‌گوید: «ما باید بدانیم اطرافمان چه می‌گذرد. شهاب‌سنگی به زمین می‌خورد و دره‌ای عمیق به وجود می‌آورد. گاهی اوقات ممکن است برخورد یک جرم حیات زمین را نابود کند. پس ما باید بدانیم چه تهدیدهایی به سمتمان می‌آید تا بتوانیم کاری انجام دهیم. ناسا ادعا می‌کند می‌تواند ۱۰سال جلوتر هر جرمی را که به سمت زمین می‌آید گزارش دهد. اما جدا از استفاده و کاربرد علمی، رصد به‌عنوان تفریح و سرگرمی به‌کار می‌رود. در مسایل مذهبی دین هم کاربرد دارد که برای مسلمانان مهم است.» علیرضا از علاقه‌مندان به نجوم در این‌باره می‌گوید: «بخش مهمی از فقه به نجوم و رصد باز می‌شود. مثل رویت هلال و غروب و طلوع آفتاب که تعریف نجومی و شرعی دارد، مثلا ما برای ایام قمر در عقرب (یعنی ماه در برج یا صورت فلکی عقرب باشد که در هر ماه هفت یا هشت روز اینگونه است) توصیه‌های مذهبی و احادیث متنوعی داریم که عنوان می‌کند بهتر است کارهای مهم در ایام قمر در عقرب انجام نشود، مثل بسته‌شدن نطفه و رفتن به سفر.»

اما رصد کاربردهای شگفت‌انگیزتر و جذاب‌تری نیز دارد.«وقتی کسی به آسمان می‌پردازد، دیگر روی زمین نیست.» محمد بسیار به نجوم علاقه‌مند است و می‌گوید: «انسان متوجه می‌شود دنیا بسیار بزرگ‌تر از آن چیزی است که بتواند تصورش را کند. علاقه و کنجکاوی سرک کشیدن به نقاط مختلف آسمان، باعث می‌شود فرد نجوم را دنبال کند و علاقه‌مند شود. وقتی یک سیاه‌چاله در حال تشکیل‌شدن است یا یک ستاره فرومی‌پاشد، منظره‌ای ناب رقم می‌خورد که هرکسی را سر جایش میخکوب می‌کند. وقتی می‌فهمید یک نقطه در آسمان در واقع یک کهکشان با میلیون‌ها ستاره و سیاره است، حال عجیبی پیدا می‌کنید. این عظمت انسان را فرامی‌گیرد و او را به فکر فرو می‌برد.»

رصدکردن به گردشگری هم راه یافته و تورهای تخصصی در این‌باره به وجود آمده است؛ محمد درباره تجربه‌اش از تورهای رصد می‌گوید: «تورهای رصد بهترین وسیله‌ای است که می‌تواند با کمترین هزینه شما را از آلودگی دور کند و شروع مناسبی برای رصد باشد. تنهایی به کویررفتن برای رصد بسیار خطرناک است اما زیباست. نمی‌توان از بیرون توصیف کرد و باید وارد قضیه شد تا فهمید، مثل توصیف یک غذای خوشمزه برای کسی است که آن را اصلا نچشیده. انگار به پرده سینما چشم دوخته‌اید که فیلمی جذاب جریان دارد. اصلا نمی‌فهمید در سالن چه خبر است. بدون هیچ حرفی محو تماشای اثر خالق این هنر هستید.» برگزارکننده بیشتر تورهای رصد، انجمن‌های نجوم در شهرهای مختلف ایران هستند که آدم‌ها را برای دیدن آسمان به کویر می‌کشانند.

جدول ۱۸۶۹

افقی:

۱- خلبان دلیر شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران که مهرماه ۹۰ هواپیمای دچار نقص فنی شده پرواز مسکو، به سلامت تحت هدایت وی به زمین نشست- رستنی نهانزا ۲- گاو مقدس تبتی ها- رُسته- بی‌نظیر ۳- درخت زبان گنجشک- دشمن سرسخت- اسم- کشتزار تره بار ۴- سیب‌زمینی هندی- از حبوبات- مخفف الی آخر ۵- زغال قهوه‌ای- هوس زن آبستن- از خواهران برونته ۶- راه شاعرانه- برجستگی پشت شتر- واحد سطح ۷- پژواک- جیوه- در مقابل سواره ۸- از میوه‌های تابستانی- مناسبت روز دهم محرم ۹- برد معروف- مجاز از رنجش- ناگهانی خودمانی ۱۰- باران اندک- گریزان- نور اندک ۱۱- تک خال- هوای گرفته- هاون ۱۲- دارای سردی ملایم و خوشایند- کالابرگ- کور ۱۳- آبشار یخ زده- شهری در استان یزد- حرف پوست کنده- ناپیدا ۱۴- ضرباهنگ- از حواس پنجگانه- خرمی، سرسبزی یا شادابی ۱۵- آدم برفی چینی‌ها- کنایه از کار بیهوده

عمودی:

۱- آرزو و آمال- نوعی روش بازی که معمولا از سوی تیمی که برنده است اعمال می‌شود ۲- ماده معطر شیرینی‌پزی- رنگ سخاوت! - سازگاری ۳- تردید و دودلی- بحبوحه- وسیله نقلیه شناور بزرگ ۴- واحد شمارش کفش – درس نوشتنی- اصل و شالوده ۵- گردنده- ناسیونال- دست نخورده ۶- برنامه نمایشی تلویزیونی- پیشوند عددی معادل یک‌میلیونیم- پایین- میوه خوب! ۷- سیلاب- چشم- از گارهای نجیب ۸- گفتار- آشکار و واضح- گرانبها ۹- کنایه از بسیار ستمگر و مردم آزار- استخوان ران- ساز تیره! ۱۰- چله کمان- پایتخت موسیقی اروپا- لخت و برهنه- از هالوژن‌ها ۱۱- سوا- مساوی در شطرنج- در مقابل پهن ۱۲- حرف همراهی- حکومت هیتلری- مفصل ساچمه‌ای که از جمله در دستگاه فرمان خودروها به‌کار می‌رود ۱۳- پرنده‌ای شکاری کوچکتر از باز- نوعی پاستای بالشتی شکل کوچک و مغز پر- رده ۱۴- سردار خونخوار قوم هون- گشادگی بین دو کوه- بسیار زیاد ۱۵- در دندانپزشکی به‌عنوان بی‌حس‌کننده به‌کار می‌رود- زینهاری

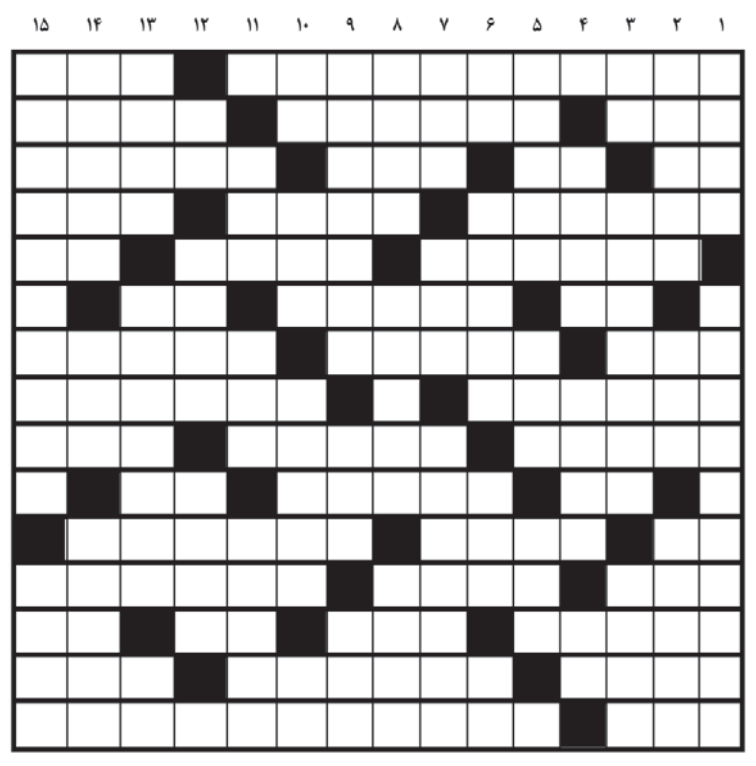

حل سودوکو سخت

۶	۴	۷	۸	۹	۱	۱	۵	۲
۱	۹	۲	۳	۶	۷	۸	۴	۵
۶	۸	۵	۲	۴	۷	۳	۹	۱
۷	۳	۶	۹	۲	۸	۱	۲	۵
۹	۲	۱	۳	۷	۵	۸	۶	۴
۲	۵	۸	۶	۱	۴	۹	۷	۳
۵	۱	۴	۶	۳	۲	۷	۸	۹
۳	۷	۹	۱	۸	۶	۴	۲	۵
۸	۶	۳	۷	۵	۹	۲	۱	۴

حل سودوکو ۸۷۱

۸	۴	۳	۱	۵	۲	۷	۶	۹
۶	۱	۷	۸	۹	۳	۴	۲	۵
۵	۲	۹	۶	۷	۴	۸	۱	۳
۴	۸	۲	۷	۱	۵	۹	۳	۶
۳	۶	۱	۴	۸	۹	۵	۷	۲
۹	۷	۵	۲	۳	۶	۱	۸	۴
۲	۳	۸	۹	۴	۱	۶	۵	۷
۱	۹	۶	۵	۲	۷	۳	۴	۸
۷	۵	۴	۳	۶	۸	۲	۹	۱

جدول ۱۸۶۸

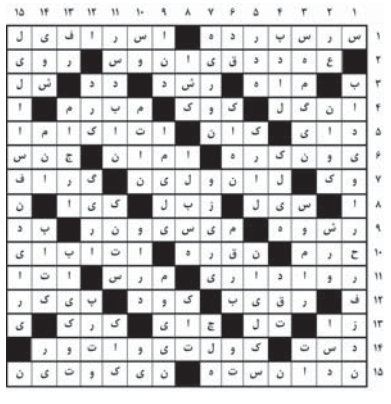

سودوکو سخت ۵۲۱

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

۴						۳	۹	۷
۳	۹							
	۸		۲					
۶	۲							۳
				۸				۶
		۱	۷					
							۷	۹
		۴		۹	۵	۲		
				۶				

سودوکو ۸۷۲

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

	۴		۵		۳			
	۹		۸					
۸					۶	۹	۲	
	۶	۲						
۳					۲		۸	
۹	۸	۵	۶	۱				
			۳				۴	۱
		۱	۲	۶				
			۴					۳